

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто напрями впливу елементів облікової політики на фінансові результати діяльності підприємства, встановлено ступінь впливу оцінки основних засобів та методів оцінки вибуття запасів на фінансові результати. Надано рекомендації щодо забезпечення об'єктивності вибору елементів облікової політики.

Аннотация. Рассмотрены направления влияния элементов учетной политики на финансовые результаты деятельности предприятия, установлена степень влияния оценки основных средств и методов оценки выбытия запасов на финансовые результаты. Даны рекомендации по обеспечению объективности выбора элементов учетной политики.

Annotation. The main lines of accounting policy elements influence on the financial performance of a company have been studied, the level of impact of fixed assets assessment and inventory disposal assessing methods on the financial results has been determined. The recommendations on ensuring the objectivity of selecting accounting policy items have been given.

Ключові слова: облікова політика, елементи облікової політики, фінансові результати, амортизація основних засобів, методи вибуття запасів.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин підприємство повинне раціонально та ефективно організувати свою діяльність для досягнення поставлених завдань, закріплення ринкових позицій. У свою чергу ефективна організація діяльності залежить від належно розробленої облікової політики. Вона забезпечує обґрунтованість прийнятих управлінських рішень шляхом надання об'єктивної і достовірної облікової інформації про активи, власний капітал, зобов'язання, доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства.

Дослідження впливу елементів облікової політики на результативність діяльності підприємства здійснювали такі вітчизняні вчені, як: Бутинець Ф. Ф., Железняк Н. В., О. Коваль, Подолянчук О. А., Сопко В. В. [1 – 5].

Мета дослідження полягає у встановленні впливу облікової політики на фінансові результати діяльності.

Об'єктом дослідження є елементи облікової політики підприємства.

Предмет дослідження – методи оцінки основних засобів та методи оцінки вибуття запасів.

Умови ринкових відносин передбачають наявність альтернатив щодо вибору напрямів розвитку підприємства, обсягів його діяльності, ресурсів, джерел фінансування тощо. Усі ці управлінські рішення пов'язані з поняттям "політика".

Згідно з П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [6], що містить ґрунтовні положення, "облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності".

При розробці облікової політики необхідно дотримуватися принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які забезпечують достовірність та доречність звітної інформації для потреб користувачів. При цьому необхідно визначитися із професійними судженнями щодо вибору облікової політики та здійснення облікових оцінок. Правильне формування облікової політики має вагомий вплив на розмір доходів, витрат, активів та зобов'язань, що у свою чергу визначає стратегію розвитку підприємства в майбутньому.

На думку Подолянчук О. А. [4], об'єктами облікової політики, котрі мають найбільший вплив на фінансові результати, є: 1) облік основних засобів (порядок визнання основних засобів; визнання термінів корисної експлуатації; визначення ліквідаційної вартості; вибір методу нарахування амортизації); 2) облік запасів (вибір методу вибуття запасів); 3) облік дебіторської заборгованості (вибір методу визначення оцінки резерву сумнівних боргів); 4) облік забезпечень наступних витрат і платежів (визначення резерву, які забезпечують наступні витрати і платежі).

Бутинець Ф. Ф. [1, с. 20] вважає, що до основних елементів облікової політики, які найбільше впливають на фінансові результати діяльності підприємства, належать такі: 1) вибір моменту реалізації; 2) визначення методу оцінки вибуття запасів; 3) визначення методу нарахування амортизації.

Оскільки погляди вчених співпадають у випадку вибору методу оцінки вибуття запасів та вибору методу нарахування амортизації, то їх слід розглянути докладніше.

Найбільший вплив на фінансові результати має амортизація підприємства. Так П(С)БО 7 "Основні засоби" [7] передбачено самостійний вибір підприємством методів нарахування амортизації, до яких відносять прямолінійний метод, зменшення залишкової вартості основних засобів, прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів, кумулятивний метод. Загальна характеристика впливу вибору методу амортизації наведена в таблиці.

Вплив методів амортизації на фінансовий результат підприємства

Метод амортизації	Характеристика
1. Прямолінійний метод	При застосуванні цього методу витрат на ремонти враховуються найбільше в останні роки експлуатації, тобто дохід підприємства в такі роки буде заниженим порівняно з попередніми
2. Прискорені методи амортизації (метод зменшення залишкової вартості основних засобів, метод прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів, кумулятивний метод)	Використання прискорених методів призводить до завищення собівартості у перші роки використання об'єктів основних засобів і, як наслідок, заниження прибутковості
3. Виробничий метод	Розмір витрат на амортизацію залежить від обсягу виготовленої продукції, тому даний метод найбільш об'єктивно впливає на визначення доходів підприємства

При використанні прямолінійного методу нарахування амортизації забезпечує при рівних обсягах виробництва рівну собівартість, а отже, і порівнюваний фінансовий результат у різні періоди [2].

Але він не відображає економічної суті відтворення основних засобів. Відомо, що найбільш інтенсивно основні засоби використовуються у перші роки. Тому за цих умов є доцільним використання прискорених методів нарахування амортизації (зменшення залишкової вартості основних засобів, прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів, кумулятивного методу). Та вони мають деякі обмеження у застосуванні.

Так, метод зменшення залишкової вартості основних засобів не можна використовувати, коли ліквідаційна вартість основних засобів дорівнює нулю. Крім того, існує певна складність з математичної точки зору [2].

Використання виробничого методу амортизації ускладнюється визначенням очікуваного обсягу виробництва із використанням амортизованого об'єкта, величина якого застосовується для розрахунку виробничої ставки амортизації. Але цей спосіб дуже ефективний на підприємствах із сезонним характером виробництва (виробництво морозива, напоїв тощо) [5].

Звичайно, за допомогою всіх цих методів нарахування амортизації вартість об'єкта в кінцевому підсумку списується на собівартість повністю. Якщо, наприклад, при використанні прискорених методів амортизації в першому періоді підприємство отримує менший прибуток, то в наступних – вже більший, і таким чином за сумою періодів прибуток буде отриманий такий же, як і при використанні прямолінійного методу. У той же час відбуваються інфляційні та інші процеси, які впливають на те, що підприємству вигідніше використовувати прискорені методи амортизації.

Не менш вагомий вплив на фінансові результати має також вибір методів оцінки вибуття запасів. О. Коваль [3] стверджує, що метод ФІФО найбільш придатний для складання Балансу адже собівартість запасів на кінець звітної періоду наближається до поточних ринкових цін тому більш достовірно відображається вартість активів підприємства. Це зумовлює максимальне значення показника чистого прибутку.

Якщо ціни на запаси зростають у звітному періоді, то при застосуванні методу ФІФО для їх оцінки виходить найнижча собівартість реалізованої продукції внаслідок низьких цін на раніше придбану продукцію і як результат, найвищий чистий прибуток. Водночас основним недоліком цього методу є вплив зовнішніх чинників на показник валового доходу [3].

Даний метод викривлює фінансовий результат в умовах інфляції, адже при цьому занижується собівартість унаслідок списання запасів із нижчою собівартістю, ніж вони реально коштують на момент їх списання.

Найбільш об'єктивним, з точки зору визначення фінансових результатів, на думку О. А. Подолянчук [4], є метод ідентифікованої собівартості, але він є неприйнятним для застосування на підприємствах зі значною номенклатурою запасів. Проаналізувавши діяльність малих підприємств автором виявлено, що більшість підприємств використовує метод оцінки вибуття запасів за середньозваженою собівартістю, оскільки він є доцільним та таким, що враховує зміни вартості запасів.

Значний вплив на формування фінансових результатів має також вибір методу визначення резерву сумнівних боргів. Від того, який метод буде обраний, залежить сума витрат підприємства.

При цьому необхідно відзначити, що застосування будь-якого з трьох методів нарахування резерву сумнівних боргів є чи не найбільш суб'єктивним моментом, адже будь-які норми чи базові показники, наприклад, для визначення коефіцієнту сумнівності, зовсім відсутні [5].

Отже, вибір конкретних методів щодо елементів облікової політики обумовлює те, що рівень фінансових результатів можна змінити через методи оцінки. У кінцевому підсумку це призводить до того, що на розмірі прибутку позначається суб'єктивний характер, оскільки він залежить від вибору процедур і методів обліку.

Можливість вибору облікової політики дає широкі можливості суб'єктам господарювання впливати на результати їх діяльності. Але багато підприємств підходять до цього питання лише формально та не усвідомлюють, що отримали інструмент, який реально дозволяє покращити їх фінансовий стан.

Основною проблемою, що перешкоджає розповсюдженню оптимізації облікової політики, є відсутність стандарту, який би регламентував формування облікової політики. Самостійність, яка надана суб'єктам господарювання у цьому питанні, не призвела до додатних результатів, а сприяла тому, що при формуванні облікової політики керівники і бухгалтери спираються на власне суб'єктивне судження та не оцінюють результат використання того чи іншого методу обліку.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

власний капітал: обліковий аспект / Н. В. Железняк // Інноваційна економіка. – 2012. – № 4. – С. 144–148. 3. Коваль О. Нюанси застосування методу ФІФО / О. Коваль // Головбух. – 2010. – № 216. 4. Подолянчук О. А. Облікова політика та її вплив на доходи сільськогосподарських підприємств / О. А. Подолянчук // Економіка АПК. – 2008. – № 4. – С. 103–108. 5. Сопко В. В. Аналіз методів оцінки активів у бухгалтерському обліку підприємств / В. В. Сопко, С. В. Андросов // Вісник ЖДТУ. – 2009. – № 3. 6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 31 березня 1999 року № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>. 7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" від 27 квітня 2000 року № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.